

**SENAT
RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ
X KADENCJA**

Warszawa, dnia 30 września 2022 r.

Druk nr 822

Pan

Tomasz GRODZKI

MARSZAŁEK SENATU

RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Na podstawie art. 84 ust. 1 Regulaminu Senatu my, niżej podpisani senatorowie, wnosimy projekt uchwały

o ustanowieniu roku 2023 Rokiem Jana Matejki.

Zgodnie z art. 84 ust. 8 do projektu uchwały został dołączony planowany ramowy program obchodów.

Do reprezentowania nas w dalszych pracach nad tym projektem uchwały upoważniamy pana senatora Bogdana Klicha.

(-) Paweł Arndt

(-) Halina Bieda

(-) Ryszard Bober

(-) Marcin Bosacki

(-) Leszek Czarnobaj

(-) Stanisław Gawłowski

(-) Benjamin Godyla

(-) Agnieszka Gorgoń-Komor

(-) Janusz Gromek

(-) Bogdan Klich

(-) Magdalena Kochan

(-) Władysław Komarnicki

(-) Krzysztof Kwiatkowski

(-) Ewa Matecka

(-) Andrzej Pająk

(-) Adam Szejnfeld

UCHWAŁA
SENATU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

z dnia

o ustanowieniu roku 2023 Rokiem Jana Matejki

W 2023 roku mija 185. rocznica urodzin i 130. rocznica śmierci najwybitniejszego i powszechnie cenionego polskiego malarza Jana Matejki.

Jan Matejko konsekwentnie realizował misję artysty i reprezentował postawę obywatelskiej służby na rzecz narodu. Jego celem było ukazanie w dziełach sztuki przyczyn upadku I Rzeczypospolitej oraz przypomnienie o chlubnej przeszłości i dawnej potędze kraju. W ten sposób chciał przekonać Polaków żyjących pod zaborami o wartości ich kulturowego dziedzictwa i podtrzymać dążenia na rzecz odzyskania niepodległości. Twórczość Jana Matejki stała się sławna dzięki obrazom historycznym, a do jego najważniejszych dzieł należą: *Rejtan – upadek Polski* (1866), *Unia Lubelska* (1869), *Batory pod Pskowem* (1872), *Bitwa pod Grunwaldem* (1878), *Hold Pruski* (1882), *Sobieski pod Wiedniem* (1883), *Kościuszko pod Raławicami* (1888), *Konstytucja 3 Maja* (1892), *Śluby Jana Kazimierza* (1893), cykl „Dzieje cywilizacji w Polsce”(1888-1889). Artysta jest również autorem kilku tysięcy rysunków i akwarel. W 1860 roku wydał dzieło „Ubiory w Polsce”, w którym przedstawił polski strój historyczny od 1200 do 1795 roku. W 1884 roku wykonał rysunkowe projekty malowideł do cyklu „Dzieje cywilizacji ludzkości” dla Politechniki Lwowskiej, a w 1892 roku ukończył „Poczet królów i książąt polskich”. Artysta interesował się także zagadnieniami związanymi z konserwacją zabytków Krakowa. Brał udział w pracach Komitetu Odbudowy Wawelu, restauracji Sukiennic oraz Kościoła Mariackiego, dla którego w latach 1889-1891 zaprojektował polichromię – jedno z najwybitniejszych dzieł polskiego malarstwa monumentalnego.

Senat Rzeczypospolitej Polskiej doceniając twórczość Jana Matejki oraz jego działalność publiczną i patriotyczną ustanawia rok 2023 Rokiem Jana Matejki.

Uchwała podlega ogłoszeniu w Dzienniku Urzędowym Rzeczypospolitej Polskiej „Monitor Polski”.

W 2023 roku mija 185. rocznica urodzin i 130. rocznica śmierci najwybitniejszego i powszechnie cenionego polskiego malarza Jana Matejki. W obliczu tego w Muzeum Narodowym w Krakowie planowane są trzy ekspozycje przybliżające zwiedzającym twórczość artysty:

1. "Genius loci. Miejsce-ludzie-zbiory" | zmiana ekspozycji w Domu Jana Matejki przy ul. Floriańskiej 41 w Krakowie

Planowany termin ekspozycji: 09.03.2023 – marzec 2024 (cztery zmiany na ekspozycji).

Po raz pierwszy historia zostanie przedstawiona w oparciu o dary, dokumenty, fotografie i dzieła innych artystów.

Muzeum Dom Jana Matejki było w XIX wieku innowacyjnym pomysłem uczczenia pamięci wybitnego człowieka zasłużonego dla kultury polskiej i europejskiej.

W dniu 1 maja 1896 roku Towarzystwo organizujące placówkę po raz pierwszy otworzyło Dom Jana Matejki dla publiczności. Zwiedzającym udostępniono dwa urządzone pomieszczenia muzeum – salon i sypialnię artysty. Inauguracja Muzeum Dom Jana Matejki miała miejsce 6 marca 1898 roku. Zaprezentowano wówczas w pełni urządzone pomieszczenia pierwszego piętra. Wystawiono obrazy Matejki, rysunki, zabytki rzemiosła artystycznego oraz przedmioty codziennego użytku. Obecna ekspozycja została przygotowana na wzór ówczesnej. Kolejne piętra muzeum to aranżację z początku wieku XX. Dom Jana Matejki popularyzuje od 124 lat zgodnie z misją, nieznanne aspekty życia i twórczości artysty, jak również jego bogate zbiory rzemiosła, tkanin i militariów. Służą temu: stała ekspozycja, liczne wystawy czasowe w samym oddziale jak również na terenie całej Polski dzięki współpracy z licznymi ośrodkami muzealnymi z kraju i zagranicy.

Genius loci tego miejsca tworzą nadal ludzie i zbiory.

Muzeum Dom Jana Matejki jako dom artysty i muzeum biograficzne w kontekście historii, zdarzeń, ludzi... od niezwykłych mieszkańców i jego lokatorów, po opiekunów – genius, genius familiae i genius loci. Marketingowe i promocyjne działania na rzecz powołania i funkcjonowania Muzeum Jana Matejki od 1893 roku. Muzeum Dom Jana Matejki i działania aktywizujące odbiorców co do roli i miejsca artysty w historii kultury polskiej oraz zakresie popularyzacji dobrych praktyk społecznych i obywatelskich na przestrzeni 125 lat istnienia.

- *Kuratorzy, kustosze, opiekunowie i wielbiciele*

Opowieść o szeregu zapomnianych współcześnie opiekunów i organizatorów muzeum biograficznego z wczesnego okresu działalności

- *Loterie, fanty i duchy opiekuńcze*

Marketingowe i promocyjne działania na rzecz powołania i funkcjonowania muzeum Jana Matejki do I wojny światowej.

- *Genius Loci a działania wojenne*

Dom i zbiory w meandrach wielkich epopei wojennych. Zagrożenia, niebezpieczne sąsiedztwa i dobre duchy.

- *Lokatorzy, mieszkańcy, rezydenci*

Przez stulecia w kamienicy poza domownikami zamieszkiwali lokatorzy, a nawet rezydenci. Reprezentowali różne środowiska. Bywali wśród nich również artyści.

2. Jan Matejko: ARS MEMORIE | ekspozycja w Malarni w Sukiennicach (Rynek Główny 3, Kraków), ok. 200 obiektów
Planowany termin ekspozycji: 27.04.2023 – 07.01.2024

Po raz pierwszy zaprezentowane zostaną szarfy, telegramy, zdjęcia archiwalne, a także szczegóły dotyczące uroczystości pogrzebowych.

Ekspozycja pozwoli wszystkim widzom dostrzec możliwość różnorodności spojrzeń na efekty społeczne twórczej działalności Jana Matejki. Przedsięwzięcie związane z pożegnaniem artysty. Jednocześnie wystawa będzie łącznikiem z ekspozycją w Gmachu Głównym „Jan Matejko – artysta i obywatel” z Jubileuszem artysty oraz Jubileuszem muzeum biograficznego mieszczącego się w jednym z najstarszych oddziałów MNK – domu artysty. Po raz pierwszy pokazane zostaną pamiątki związane z pogrzebem Jana Matejki- fotografie, szarfy i wieńce żałobne, okolicznościowe listy, telegramy, informacje prasowe, „mowa żałobna, oprawa scenograficzna i muzyczna wydarzenia, które stało się manifestacją patriotyczną .Jednocześnie organizacja pogrzebu artysty to zainicjowanie powstania pierwszego na ziemiach polskich pod zaborami muzeum biograficznego.

Jednym z założeń wystawy jest kontynuacja przedstawienie fenomenu artysty działającego w Krakowie w XIX wieku, twórcy który zajął wyjątkową, uprzywilejowaną pozycję społeczną dzięki realizacji misji artystycznej i patriotycznej, świadomej pracy i umiejętnemu kreowaniu własnego wizerunku. Przedstawienie okoliczności organizacji uroczystego pogrzebu artysty pozwoli widzowi zapoznać się z spektakularnym sukcesem, popularnością i pozycją jaką przez wiele lat utrzymywał w europejskim świecie artystycznym Jan Matejko. Ekspozycja ukaże rolę jaką pełnił w odbiorze społecznym i jak odebrano jego odejście. „Jan Matejko: ARS MEMORIE” to refleksja nad postawami obywatelskimi w dziewiętnastowiecznym społeczeństwie oraz nowatorskim podejściem do faktu upamiętnienia artysty. Narracja poprowadzi odbiorcę do muzeum biograficznego.

3. „Jan Matejko – artysta i obywatel” | wystawa czasowa na parterze w Sali Wystaw Zmiennych w Gmachu Głównym, ok. 350 obiektów
Termin trwania ekspozycji: 27.04.2023 – 07.01.2024

W przestrzeni wystawy prezentowanych będzie około 400 prac, w tym szczególnie wartościowe miniatury, praca olejna pt. „Święty Cyryl i Metodej” (Bazylika pw. Wniebowzięcia Najświętszej Marii Panny i świętych Cyryla i Metodego), chorągiew sporządzona na uroczystość ponownego pochówku Kazimierza Wielkiego w 1869 (Muzeum Narodowe w Warszawie), akwarele autorstwa Jana Matejki – "Cesarz przed Sarkofagiem króla Jana III Sobieskiego w krypcie św. Leonarda w Katedrze na Wawelu" z cyklu "Podróż inspekcyjna cesarza Franciszka Józefa I po Galicji we wrześniu 1880 r.", a także pamiątki z podróży artysty na Bliski Wschód. Pomimo wyjątkowej sytuacji na Ukrainie planowane są także wypożyczenia obiektów z Narodowej Lwowskiej Galerii Sztuki we Lwowie. Po raz pierwszy zaprezentujemy także dyplomy oraz obiekty ze zbiorów prywatnych, które ostatni raz dostępne były dla publiczności przed wybuchem II wojny światowej.

Ekspozycja pozwoli wszystkim widzom dostrzec możliwość różnorodności spojrzeń na twórczą działalność Jana Matejki. W przypadku wielu prezentowanych dzieł do najistotniejszych kontekstów będą należały: biograficzny, stylistyczny, warsztatowy i technologiczny. Podkreślona zostanie praca kustoszy i konserwatorów muzealnych, jako specjalistów wyszkolonych w zakresie znawstwa dzieł sztuki i skutecznego rozwiązywania problemów ekspozycyjnych i prewencyjnych. Zestawienie obrazów ,miniatur ,akwarel ,szkiców olejnych i rysunkowych Jana Matejki stworzy możliwość osobistego porównania przez odbiorcę wizerunków i identyfikacji przedstawionych postaci, poznanie warsztatu artystycznego twórcy oraz badawczego kustoszy i konserwatorów muzealnych. Pozwoli ponownie odkrywać dzieła. Wystawa zapozna widzów z fenomenem artystycznym Jana Matejki, ukazując jego twórczość i działalność w sposób wieloaspektowy. Poprzez odpowiedni dobór eksponowanych i analizowanych dzieł będzie w pełni prezentowała pracę Matejki jako malarza „teatralnego efektu” posługującego się w mistrzowski sposób rekwizytem, znamienitego kolekcjonera, pedagoga, artysty-obywatela promującego polską historię i kulturę.

Jednym z założeń wystawy jest przedstawienie fenomenu artysty działającego w Krakowie w XIX wieku, twórcy który zajął wyjątkową, uprzywilejowaną pozycję społeczną dzięki realizacji misji artystycznej i patriotycznej, świadomej pracy i umiejętnemu kreowaniu własnego wizerunku. Wybitnego malarza, znamienitego kolekcjonera, dyrektora i pedagoga w Krakowskiej Szkole Sztuk Pięknych, filantropa, obywatela, patrioty, artysty promującego polską historię i kulturę oraz ukaże spektakularny sukces i popularność jaka osiągnął w Europie w XIX wieku.

Ponadto przygotowanie wystawy jest okazją do pogłębienia badań nad twórczością Jana Matejki. Przedstawione będą także efekty analiz konserwatorskich warsztatu Jana Matejki z różnych okresów twórczości w oparciu o badania technologiczne oraz artefaktów pochodzących z jego prywatnej (obecnie muzealnej) kolekcji.

W ramach ekspozycji planowane są wypożyczenia od następujących instytucji:

1. Muzeum Narodowe w Lublinie,
2. Muzeum Romantyzmu w Opinogórze,
3. Muzeum Narodowe w Poznaniu,
4. Fundację im. Raczyńskich przy Muzeum Narodowym w Poznaniu,
5. Muzeum Podlaskie w Białymstoku,
6. Muzeum Narodowe we Wrocławiu,
7. Muzeum Okręgowe w Toruniu,
8. Muzeum Sztuki w Łodzi,
9. Muzeum Śląskie w Katowicach,
10. Zamek Królewski w Warszawie,
11. Muzeum Narodowe w Gdańsku,
12. Polską Akademię Umiejętności,
13. Muzeum Narodowe w Warszawie,
14. Lwowską Narodową Galerię Sztuki im. Borysa Woźnickiego we Lwowie,
15. National Museum of Modern Art in Zagreb,
16. The Museum of Fine Arts Hungarian National Gallery.